Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Päiväys
Datum

Dnro
Dnr

27.4.2018

Eduskunnan ympäristövaliokunta

Viite
Hänvisning

Asia
Ärende

U 13/2018 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ihmisten käyttöön tarkoitetun veden laadusta (juomavesidirektiivi)

Yleistä

Euroopan komissio antoi ensimmäisenä päivänä helmikuuta 2018 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ihmisten käyttöön tarkoitetun veden laadusta (juomavesidirektiivi). Kyseessä on uudelleenlaadittu ehdotus voimassa olevasta samannimisestä neuvoston direktiivistä 98/83/EY, jonka tarkistaminen on osa komission sääntelyn toimivuutta ja tuloksellisuutta koskevaa ohjelmaa.[1] Direktiivin toimivuus- ja vaikutusarviossa tunnistettiin parantamisen varaa talousvedestä seurattavien muuttujien luettelon ajantasaisuudessa, riskiin perustuvan lähestymistavan käytössä, avoimuuden lisäämisessä veteen liittyvistä kysymyksistä ja kuluttajien tiedonsaantimahdollisuuksissa sekä juomaveden kanssa kosketuksiin joutuvia materiaaleja koskevassa sääntelyssä.

Ehdotuksen tausta ja tavoitteet

Voimassa olevan juomavesidirektiivin tavoin uudelleenlaaditun direktiivin tavoitteena on varmistaa, että juomavesi on terveellistä ja puhdasta, ja siten suojella ihmisiä haitallisilta vaikutuksilta, joita saattaa aiheutua veden saastumisesta. Ehdotus edistää tältä osin unionin vuoteen 2020 ulottuvan seitsemännen ympäristöä koskevan toimintaohjelman ensisijaista tavoitetta ”suojella unionin kansalaisia ympäristöön liittyviltä paineilta sekä terveyttä ja hyvinvointia uhkaavilta riskeiltä”.[2]

Ehdotus pyrkii myös edistämään ympäristöä koskevan toimintaohjelman tavoitetta mahdollistaa ympäristötiedon saatavuus yleisölle kansallisella tasolla. Tästä syystä ehdotuksen valmistelussa on erityisesti otettu huomioon yhdenmukaisuus EU:n ympäristötiedon saatavuutta sekä paikkatietoinfrastruktuuria koskevan lainsäädännön kanssa.[3] Lisäksi ehdotuksella on myös pyritty yksinkertaistamaan seuranta- ja raportointiprosesseja keskittymällä automaatioon, raportoinnin harventamiseen ja olennaisiin tietoihin. Tältä osin ehdotus liittyy toukokuussa 2015 käynnistettyyn yleisesti

[1] REFIT, Komission työohjelma 2015 KOM(2014) 910 lopull.
[2] Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 1386/2013/EU, annettu 20 päivänä marraskuuta 2013, vuoteen 2020 ulottuvasta yleisestä unionin ympäristöalan toimintaohjelmasta ”Hyvä elämä maapallon resurssien rajoissa”.
[3] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/4/EY, annettu 28 päivänä tammikuuta 2003, ympäristötiedon julkisesta saatavuudesta ja neuvoston direktiivin 90/313/ETY kumoamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/2/EY, annettu 14 päivänä maaliskuuta 2007, Euroopan yhteisön paikkatietoinfrastruktuurin (INSPIRE) perustamisesta.

raportointia ja seurantaa koskevaan toimivuustarkastukseen[4], jossa komissio on erityisesti pitänyt esillä juomavesidirektiivin raportoinnin virtaviivaistamista.

Juomavesidirektiivin tarkistaminen sisältyy komission vuoden 2017 työohjelmaan osana kiertotaloutta koskevan EU:n toimintasuunnitelman[5] täytäntöönpanoa. Tarkistetun direktiiviehdotuksen tavoitteena on edesauttaa juomaveden hoitamista resurssitehokkaalla ja kestävällä tavalla, mikä auttaisi vähentämään energiankäyttöä ja tarpeetonta vesihävikkiä. Ehdotuksen tavoitteena on myös parantaa yleisön luottamusta hanaveteen, mikä auttaisi vähentämään muovipullojen käyttöä. Näiltä osin ehdotus liittyy EU:n toimiin kasvihuonekaasupäästöjen ja merien roskaantumisen vähentymisessä[6] sekä kiertotalouspaketin osana olevan EU:n muovistrategian[7] täytäntöönpanoon.

Direktiiviehdotuksen tarkoituksena on taata veden saatavuus kaikille EU-kansalaisille, myös heikoimmassa asemassa oleville ja syrjäytyneille ryhmille. Tältä osin ehdotuksen taustalla on eurooppalainen kansalaisaloite Right2Water, jolla pyritään edistämään veden sekä toimivan vesihuollon tunnistamista perusoikeudeksi. Direktiiviehdotuksella edistettäisiin veden saatavuuteen liittyviltä osin myös YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030:n ja sen tavoitteiden toteuttamista.

Juomavesivarojen suojelu on osa yhteisön vesipolitiikan puitteista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/60/EY (vesipuitedirektiivi) tavoitteita. Nyt käsiteltävänä olevan komission ehdotuksen tavoitteena on luoda yhteys vesipuitedirektiivin ja juomavesidirektiivin välille pilaaja maksaa -periaatteen ja varovaisuusperiaatteen soveltamisen varmistamiseksi. Ehdotuksella parannettaisiin direktiivien välistä johdonmukaisuutta ottamalla käyttöön riskiin perustuva lähestymistapa ja parantamalla tiedon vaihtoa viranomaisten ja veden toimittajien välillä. Juomavesidirektiivi täydentäisi erityisesti vesipuitedirektiivin 6, 7 ja 8 artiklaa, joiden mukaisesti tunnistetaan ja seurataan juomaveden ottoon käytettäviä vesimuodostumia. Lisäksi se täydentäisi vesipuitedirektiivin 11 artiklaa, jonka mukaan jäsenvaltioiden edellytetään laativan toimenpideohjelmat, jotka sisältävät vesien tilaa parantamiseksi ja juomaveden ottoalueiden suojelemiseksi laadittuja toimenpiteitä.

Ehdotuksen pyrkimyksenä on lisäksi selventää juomavesidirektiivin ja rakennustuoteasetuksen[8] sääntelyn yhteensopivuutta koskien juomaveden kanssa kosketuksissa olevia rakennustuotteita ja -materiaaleja. Ehdotuksen mukaan tulisi ryhtyä juomaveden kanssa kosketuksissa olevien rakennustuotteiden saattamiseksi rakennustuoteasetuksen mukaisen harmonisoinnin piiriin, ja edetä kohti CE-merkintää ja yhdenmukaisella tavalla esitettyjä suoritustasoilmoituksia. Tältä osin tavoitteena on myös varmistaa suurempi yhdenmukaisuus sisämarkkinalainsäädännön kanssa.

Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Komission ehdotuksen mukaisesti säädettäisiin pakolliseksi koko toimitusketjun kattava, riskiperusteiseen talousveden laadun turvaamiseen perustuva lähestymistapa direktiivin soveltamisalaan kuuluvassa talousveden toimittamisessa. Lisäksi direktiivin liitteessä esitettyä talousvedestä seurattavien kemiallisten ja mikrobiologisten muuttujien listaa päivitettäisiin ja juomavesidirektiiviin sisällytettäisiin säännökset veden saatavuuden varmistamisesta sekä yleisölle tiedottamisesta. Ympäristöministeriön toimialaan liittyvät keskeisimmin vesimuodostumissa tehtävää vaaran arviointia sekä rakennustuotteita koskevat ehdotukset.

Vaaran arviointi vesimuodostumissa

[4] Fitness Check on Reporting and Monitoring of environment legislation: http://ec.europa.eu/environment/legal/reporting/fc_overview_en.htm ja COM(2017) 312 final: http://ec.europa.eu/environment/legal/reporting/pdf/action_plan_env_issues.pdf.
[5] COM(2015) 614 final.
[6] Our Oceans, Seas and Coasts: http://ec.europa.eu/environment/marine/good-environmental-status/descriptor-10/index_en.htm.
[7] COM(2018) 28 final.
[8] Rakennustuotteiden kaupan pitämistä koskevien ehtojen yhdenmukaistamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 305/2011.

Direktiiviehdotuksen mukaisesti jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että talousveden toimitusketjussa tehdään vesipuitedirektiivillä säädettyyn vesimuodostumien seurantaan ja paineiden tunnistamiseen perustuva vaarojen arviointi kolmen vuoden välein niille vesimuodostumille, joista otetaan talousveden valmistamiseen tarkoitettua raakavettä keskimäärin yli 10 m3 päivässä. Vaaran arviointi sisältäisi vesimuodostumaan kohdistuvien vedenottopisteiden tunnistamisen, kartoituksen vedenottamoiden suojavyöhykkeistä, vaarojen ja mahdollisten pilaantumislähteiden tunnistamisen sekä säännöllisen seurannan riskinarvioinnin perusteella tunnistetuista direktiivin liitteissä esitetyistä muuttujista, EU:n pohjavesidirektiivin (2006/118/EY, muutettu komission direktiivillä 2014/80/EU) pilaavista aineista, prioriteettiainedirektiivin (2008/105/EY, muutettu direktiivillä 2013/39/EU) prioriteettiaineista sekä muista merkityksellisistä epäpuhtauksista kuten mikromuoveista.

Vesimuodostumiin vaikuttavien paineiden tarkastelun perusteella tunnistettaisiin seurannan kannalta merkitykselliset muuttujat. Tämän perusteella vedentoimittajat voitaisiin määrätä lisäämään raakaveden seurantaa taikka sallia seurannan vähentäminen, jolloin tosin jäsenvaltio olisi yhä velvollinen seuraamaan kyseisiä muuttujia. Lisäksi juomavesidirektiivissä säädettäisiin jäsenvaltioiden velvollisuudesta yhteistyössä vedentoimittajien kanssa ryhtyä tarvittaviin ennaltaehkäisy- ja vähentämistoimenpiteisiin vesimuodostumiin kohdistuvien riskien osalta taikka varmistaa, että vedentoimittajat toteuttavat tarpeelliset toimenpiteet.

Talousveden kanssa kosketuksissa olevat rakennusmateriaalit ja –tuotteet

Ehdotuksessa esitetään muutettavaksi kokonaan juomavesidirektiivin nykyinen 10 artikla, joka koskee otsikon mukaisesti käsittelyn, laitteiden ja materiaalien laadun varmistamista. Artikla esitetään korvattavaksi uudella 10 artiklalla, joka koskee kotitalouksien vedenjakelujärjestelmiä koskevia riskin arviointeja ja niihin liittyviä velvoitteita. Arvioitaviin riskeihin kuuluvat myös ne riskit, jotka liittyvät juomaveden kanssa kosketuksissa oleviin rakennustuotteisiin ja -materiaaleihin. Näiden osalta esitetään todennettavaksi, onko juomaveden kanssa kosketuksiin joutuvien rakennustuotteiden toimivuus asianmukainen suhteessa rakennustuoteasetuksen mukaisten terveellisyyteen liittyvien perusvaatimusten kanssa. Lisäksi artiklan mukaan seurattavia muuttujia ovat lyijy ja legionella.

Ehdotuksen vaikutukset

Vaikutukset lainsäädäntöön

Vesipuitedirektiivin mukaisesta pintavesien ja pohjavesien seurannasta säädetään Suomessa vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa (1299/2004, vesienhoitolaki) sekä sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa vesienhoidon järjestämisestä (1040/2006, vesienhoitoasetus). Vesipuitedirektiivi edellyttää säännöllistä seurantaa sekä paineiden arviointia vesimuodostumissa, joista otetaan ihmisen käyttöön tarkoitettua vettä keskimäärin yli 100 m3 vuorokaudessa. Juomavesidirektiiviehdotuksessa vesimuodostumien seuranta laajennettaisiin myös vesimuodostumiin, josta otetaan ihmisen käyttöön tarkoitettua vettä 10–100 m3 vuorokaudessa.

Myös vesimuodostumiin kohdistuvan ihmistoiminnan vaikutusten arvioinnista sekä pohjavesien osalta riskien arvioinnista säädetään vesienhoitolaissa. Arvioinnit tehdään vesipuitedirektiivin mukaisesti kuuden vuoden välein, joten juomavesidirektiivi kaksinkertaistaisi arviointitiheyden. Nykyisin paineiden arvioinneissa ei myöskään tarkastella esimerkiksi mikrobiologisia riskejä tai mikromuoveja. Mikäli direktiiviehdotus hyväksytään komission ehdotuksen mukaisena, vesienhoitolakia olisi tarkistettava ottamaan huomioon kaikki direktiivissä tarkoitetut juomaveden laatuun vaikuttavat riskit, laajentaa vesimuodostumien seurantaa ja paineiden tarkastelua pienemmän ottomäärän kohteena oleviin vesimuodostumiin sekä tihentää seurannan ja tarkastelujen aikataulua.

Direktiiviehdotuksessa säädettäisiin myös vedentoimittajan toteuttamasta raakaveden seurannasta. Vesihuoltolaitoksen on vesihuoltolain (119/2001) mukaan oltava selvillä muun muassa käyttämänsä raakaveden määrään tai laatuun kohdistuvista riskeistä ja tässä tarkoituksessa tarkkailtava raakaveden määrää ja laatua. Vesihuoltolaissa ei säädetä raakavedestä seurattavista muuttujista, vaan vesi-

huoltolaitoksen on oltava tietoinen toimintansa ja sen vaikutusten kannalta keskeisistä tekijöistä. Laitoksen tarkkailuvelvoitteet mitoitetaan selvilläolovelvoitteiden pohjalta. Konkreettiset raakaveden tarkkailuvelvoitteet annetaan vesilain (587/2011) mukaisissa luvissa. Kansallisessa lainsäädännössä ei myöskään säädetä vesihuoltolain mukaisen seurannan ja riskien arvioinnin tulosten suhteesta vesienhoitolain mukaiseen seurantaan ja tarkasteluihin.

Käytännössä vedenottoon käytettävien pinta- ja pohjavesimuodostumien seuranta perustuu pitkälti toiminnanharjoittajien vedenottolupiin sisältyvään velvoitetarkkailuun. Nykyinen vesilaki edellyttää lupaa kaikelle yhdyskuntien vedenhankintaan tarkoitetulle vedenotolle. Luvassa määrätään muun muassa hankkeen toteuttamista ja sen vaikutuksia koskevista tarkkailuvelvoitteista. Luvanhaltija voidaan velvoittaa esittämään tarkkailusuunnitelma tarkkailun tarkemmasta järjestämisestä lupaviranomaisen tai sen määräämän viranomaisen hyväksyttäväksi. Tarkkailuvelvoitetta määrättäessä on otettava huomioon vesienhoitolain mukaisen seurannan tarpeet ja tarkkailun tietoja voidaan käyttää vesienhoidon seurannassa ja vesienhoitosuunnitelman laadinnassa.

Tarkkailusuunnitelman hyväksymistä koskevaa päätöstä voidaan muuttaa luvan voimassaolosta huolimatta. Tarkkailtavia muuttujia ja tarkkailutiheyttä voidaan lisätä tai pienentää sen mukaan, mitä vesienhoidon mukainen riskien sekä vesimuodostumien tilan arviointi osoittaa tarpeelliseksi. Juomavesidirektiiviehdotus voi edellyttää toiminnanharjoittajien vedenottolupiin sisältyvien tarkkailuvelvoitteiden muuttamista siten, että raakaveden seurannassa otettaisiin huomioon kaikki juomavesidirektiivin mukaisesti seurattavat muuttujat.

Osa vedenottamohankkeista on aloitettu vanhan vesilain (264/1961) tai tätä vanhemman lainsäädännön nojalla, jolloin luvanvaraisuus koski vain hankkeita, joiden vedenottomäärä ylittää 250 m3 vuorokaudessa. Toiminnanharjoittajien velvollisuudet määräytyvät sen vesilain nojalla, jonka aikana hanke on aloitettu. Hankkeelle, jolla ei ole vesilain mukaista lupaa, ei voida määrätä vedenottoon käytettävän vesimuodostuman tarkkailuvelvoitteita. Käytännössä ei-luvanvaraisen vedenoton kohteena olevien vesimuodostumien seuranta juomavesidirektiivin velvoitteiden täyttämiseksi jäisi valtion vastuulle, ellei lainsäädäntöä muutettaisi tältä osin. Vaihtoehtona voisi olla vanhojen vedenottohankkeiden säätäminen vesilain luvanvaraisuuden ja siten tarkkailumääräysten piiriin taikka vesihuoltolain mukaisten selvilläolovelvollisuuden tarkentaminen vastaamaan juomavesidirektiiviä.

Direktiivillä olisi lainsäädännöllisiä vaikutuksia myös vesienhoidon ympäristötavoitteet määrittäviin pohjavesimuodostumien ympäristönlaatunormeihin, jotka on annettu vesienhoitoasetuksessa. Ympäristönlaatunormien perustana on monissa tapauksissa käytetty voimassa olevassa juomavesidirektiivissä annettuja talousvedessä seurattavien kemiallisten muuttujien raja-arvoja. Komission ehdotuksen mukainen talousvedessä seurattavien aineiden sekä niiden raja-arvojen päivittäminen edellyttäisi nykyisen juomavesidirektiivin pohjalta annettujen pohjavesilaatunormien uudelleentarkastelua.

Mikäli juomaveden kanssa kosketuksissa olevat rakennustuotteet saatettaisiin jatkossa rakennustuoteasetuksen mukaisten harmonisoitujen tuotestandardien piiriin, voidaan CE-merkinnän edellytyksenä olevia valmistajien laatimia yhdenmukaisella tavalla esitettyjä suoritustasoilmoituksia verrata kansallisesti asetettuihin tuotevaatimustasoihin. Harmonisoiduissa tuotestandardeissa määritetyt ominaisuudet määrittelevät tuoteryhmille viitekehyksen, jonka puitteissa rakennustuotteista voidaan kansallisesti säätää olennaisia tuotekohtaisia vaatimuksia.

Ympäristövaikutukset

Komission ehdotuksella katsotaan olevan myönteisiä ympäristövaikutuksia. Koska kuluttajille annetaan parempi mahdollisuus saada ajantasaista tietoa mm. talousveden laadusta, oletuksena on, että kuluttajien luottamus hanaveteen lisääntyy, mikä johtaa pullotetun veden kulutuksen laskuun. Lisäksi riskiin perustuva lähestymistapa voi paikoin vähentää talousveden käsittelyä, mikä on resurssitehokasta ja voi säästää energiaa. Lisäksi voidaan olettaa, että ympäristöön pääsee vähemmän kemikaaleja, joita on käytetty veden puhdistamiseen. Riskiin perustuvan lähestymistavan kautta korjaavia

toimenpiteitä riskien vähentämiseksi ja raakaveden laadun parantamisesta voidaan kohdentaa riskien alkulähteille, mikä tehostaa pilaantumiseen puuttumista ja kohdentaa kustannuksia vastuussa oleville tahoille maksaa -periaatteen mukaisesti.

Taloudelliset vaikutukset

Pääosa Suomessa toimivista pohjavedenottamoista toimittaa melko vähäisiä määriä vettä. Ottamoista noin tuhat on sellaisia, jotka toimittavat vettä alle 500 asukkaalle. Vedenottomoista noin 30 on tekopohjavesilaitoksia. Yksityiskohtaisen seurannan laajentaminen koskemaan kaikkia vesimuodostumia, joista otetaan vettä keskimäärin yli 10 m3 vuorokaudessa, aiheuttaisi taloudellisia vaikutuksia erityisesti pienille vedentoimittajille. Seurattavien muuttujien lisääminen aiheuttaisi taloudellisia vaikutuksia myös niille vedentoimittajille, jotka jo nykyisin ovat vesilain mukaisen luvan nojalla velvollisia tarkkailemaan ottamansa raakaveden laatua.

Suomen ympäristökeskuksen selvityksessä on tarkasteltu vedenottamoiden lupia ja niiden sisältämiä määräyksiä. Alustavien tulosten perusteella Suomessa on pohjavedenottamoita, joilla on vesilain mukainen lupa yhteensä 1056 kappaletta. Tämä lisäksi yli 600 kappaletta pohjavedenottamolta ei ole tietoa vesilain mukaisesta luvasta. Näille vedenottamoille ei ole määrätty tarkkailuvelvoitteita, joten niiden kohdistaminen aiheuttaisi taloudellisia vaikutuksia kyseisille toiminnanharjoittajille.

Viranomaisvaikutukset

Vesimuodostumiin kohdistuvien paineiden osalta vaaran arvioinnin ja seurannan tekeminen joka kolmas vuosi lisäisi huomattavasti viranomaisten työtä. Vesimuodostumiin kohdistuvien paineiden ja riskien arviointi tehdään nykyisin joka kuudes vuosi vesienhoitosuunnitelmien laatimisen yhteydessä. Mikäli direktiiviehdotus johtaisi aiemmin luvittamattomien noin 600 pohjavedenottohankkeiden käsittelemiseen vesilain mukaisessa lupaprosessissa, tällä olisi merkittävä vaikutus lupaviranomaisen työmäärään sekä valvontaviranomaisen valvontatyöhön. Myös vesihuoltolain selvilläolovelvollisuuden tarkentaminen johtaisi valvontaviranomaisen työn lisääntymiseen.

Pohjavettä ja tekopohjavettä käytetään talousveden raakavetenä noin 0,7 milj. m3 vuorokaudessa eli noin 240 milj. m3 vuodessa. Pohjavesiin kohdistuvia riskejä on tarkasteltu osana vesienhoitotyötä. Tarkastelujen perusteella (2016) ympäristöhallinnon luokittelemista noin 3 800 vedenhankintaa varten tärkeistä pohjavesialueista 341 on nimetty riskialueeksi. Määrä on noussut noin sadalla alueella edelliseen pohjavesien tila-arvioon (2009) verrattuna. Arviolta noin 90 riskipohjavesialuetta on tilaltaan huonoja. Nämä tilaltaan huonoksi arvioidut alueet ovat yhtä aluetta lukuun ottamatta vedenhankintakäytössä. Aiempaan vesienhoitosuunnitelmakauteen verrattuna tilaltaan huonojen pohjavesialueiden määrä on hieman kasvanut. Riskialueiden ja huonossa tilassa olevien pohjavesialueiden määrän lisääntymistä selittää osittain selvityksistä ja tutkimuksista saadut lisätiedot. Lisäksi Suomessa on yli 150 ns. selvityskohdetta eli sellaista pohjavesialuetta, joiden pohjaveden laadusta tai määrästä ei ole riittävästi tietoa tilan tai riskien arvioimiseksi, vaikka alueella on paljon ihmistoimintaa. Juomavesidirektiiviehdotus edellyttäisi tarkempaa riskien selvittämistä sekä säännöllistä seurantaa kaikissa pohjavesimuodostumissa, joista otetaan talousveden valmistamiseen raakavettä yli 10 m3 päivässä.

Vesimuodostumiin kohdistuvien paineiden ja riskien hallintakeinot perustuvat pitkälti ympäristönsuojelulain (527/2014) ja vesilain sääntelyyn. Ympäristönsuojelulain ja vesilain nojalla luvanvaraisten hankkeiden aiheuttamia ympäristöön kohdistuvia riskejä hallitaan lupaviranomaisen antamassa lupapäätöksessä määrätyillä lupamääräyksillä ja niiden valvonnalla. Lupamääräyksiä voidaan tarvittaessa muuttaa, jos toiminnan haitalliset ympäristövaikutukset osoittautuvat ennakoitua suuremmiksi. Hajakuormitusta voidaan säädellä ympäristönsuojelulain nojalla annettavilla kunnan ympäristönsuojelumääräyksillä tai valvontaprosesseissa. Lisäksi ei-luvanvaraista toimintaa säädellään erityislainsäädännössä, esimerkiksi kasvinsuojeluaineita ja maa- ja puutarhatalouden päästöjä taikka jätteitä, yhdyskuntajätevesiä sekä vaarallisten kemikaalien säilytystä ja varastointia koskevalla lainsäädännöllä. Vesimuodostumien raakaveteen kohdistuviin riskeihin puuttuminen on pitkälti valvontaviran-

omaisen tehtävä, joten ehdotettu koko toimitusketjun kattava lähestymistapa riskeihin puuttumiseksi lisännee vesimuodostumiin kohdistuvien riskien havaitsemista sekä valvontaviranomaisen työtä niihin puuttumiseksi.

Raportoinnin osalta komission ehdotuksessa esitettään, että myös vesimuodostumien seurantatulokset tulisi raportoida komissiolle. Vesipuitedirektiivin sähköisen raportoinnin yhteydessä tiedot toimitetaan Euroopan ympäristövirastolle (EEA), joten juomavesidirektiivin nojalla viranomaisten työmäärä raportoinnin osalta kasvaisi. Ympäristöministeriön mielestä komission tulisi hyödyntää mahdollisimman paljon jo muiden direktiivin raportointien yhteydessä toimitettuja tietoja. Tällä olisi myös jäsenvaltioiden työmäärää keventävä vaikutus.

Lopuksi

Ympäristöministeriön näkemyksen mukaan riskitarkastelujen ulottaminen raakavesilähteeseen on perusteltua ja järkevää talousveden laadun ja ihmisen terveyden turvaamiseksi. Ympäristöministeriö katsoo, että tiiviimpi yhteys vesipuitedirektiiviin sekä sen perusteella annettuihin pohjavesidirektiiviin ja prioriteettiainedirektiiviin on lähtökohtaisesti tarkoituksenmukaista.

Komission esitys nojaa vesipuitedirektiivin yhteydessä tehtävään vesimuodostumiin kohdistuvien paineiden ja riskien tarkasteluun. Kyseisten tarkastelujen ja vesimuodostumien seurantojen hyödyntäminen myös muissa yhteyksissä on kannatettavaa. Ympäristöministeriön näkemyksen mukaan juomavesidirektiivissä tarkoitettujen tarkastelujen tulisi kuitenkin noudattaa samaa aikataulua, kuin mitä vesipuitedirektiivin ja sen pohjalta annetussa kansallisessa lainsäädännössä säädetään. Vesipuitedirektiivin perusteella tehtäviä vesimuodostumien seurantoja ei tulisi ympäristöministeriön näkemyksen mukaan laajentaa juomavesidirektiivillä myöskään tarkasteltavien muuttujien osalta taikka koskemaan pienemmän vedenottomäärän kohteena olevia vesimuodostumia. Komissiolla on parhaillaan meneillään vesipuitedirektiivin toimivuuden arviointi, jonka on arvioitu valmistuvan vuoden 2019 puoleen väliin mennessä. Varsinaiset muutosehdotukset vesipuitedirektiiviin tullaan antamaan edellä mainitun arvioinnin perusteella vuonna 2021.

Ympäristöministeriö kiinnittää myös huomiota siihen, että direktiiviehdotuksen perusteella vaikuttaa siltä, että vedentoimittajalla olisi osana vesimuodostumissa tehtävää vaaran arviointia velvollisuus toteuttaa ennaltaehkäisy- ja vähentämistoimenpiteitä vesimuodostumien veden laadun suojelemiseksi. Tältä osin direktiiviehdotuksessa viitataan vesipuitedirektiivin, joka velvoittaa jäsenvaltiot toteuttamaan toimenpiteet juomaveden valmistukseen käytettävien vesimuodostumien suojelemiseksi. Vesimuodostumien vedenlaatuun kohdistuva pilaantumisriski johtuu yleensä muiden alueen toimijoiden kuin vedenottajan toimista. Tämän vuoksi juomavesidirektiiviehdotuksen sanamuoto ei vaikuta toteuttavan pilaaja maksaa –periaatetta. Vedentoimittajilla ei myöskään ole mahdollisuuksia puuttua eri toimijan harjoittamaan pilaavaan toimintaan. Ympäristöministeriön näkemyksen mukaan pilaantumisen ennaltaehkäisy- ja vähentämistoimenpiteistä sekä vesimuodostumiin kohdistuvien paineiden hallintakeinoista olisi tarkoituksenmukaisempaa säätää suoraan vesipuitedirektiivillä tai muilla ympäristön laatua koskevilla direktiiveillä.

Ympäristöministeriö katsoo, että komission ehdotus juomaveden kanssa kosketuksissa olevien rakennustuotteiden saattamisesta rakennustuoteasetuksen mukaisen harmonisoinnin piiriin on kannatettava. Ehdotuksessa ei kuitenkaan esitetä vaatimuksia rakennustuotteille eikä tutkittaville aineille. Vaikka vaatimukset todennettaisiin rakennustuoteasetuksen mukaisella harmonisoinnilla, pitäisi terveellisyyteen liittyvä vaatimusten perusta esittää juomavesidirektiivissä.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet neuvotteleva virkamies Juhani Gustafsson, yli-insinööri Kaisa Kauko, asiantuntija Suvi-Tuuli Puharinen ja ylitarkastaja Mikko Koskela.